

Z A K O N

O IZMENAMA ZAKONA O DEVIZNOM POSLOVANJU

Član 1.

U Zakonu o deviznom poslovanju („Službeni glasnik RS”, br. 62/06 i 31/11), u članu 2. tačka (1) podtačka 6) menja se i glasi:

„6) korisnici sredstava budžeta Republike Srbije, korisnici sredstava organizacija za obavezno socijalno osiguranje i korisnici sredstava budžeta lokalne vlasti, kao i drugi korisnici javnih sredstava koji su uključeni u sistem konsolidovanog računa trezora;”.

Član 2.

U članu 26. stav 1. menja se i glasi:

„Banka u skladu sa propisima o bankama i ovim zakonom, izdaje garancije, avale i druge oblike jemstva po tekućim i kapitalnim poslovima između rezidenata i nerezidenata i između dva nerezidenta u inostranstvu, pod uslovom da je jedan od nerezidenata - dužnik u većinskom vlasništvu rezidenta, i pribavlja garancije stranih banaka i garancije i jemstva nerezidenata po tim poslovima.”

Član 3.

U članu 36. stav 1. menja se i glasi:

„Rezidenti - korisnici sredstava budžeta Republike Srbije, korisnici sredstava organizacija za obavezno socijalno osiguranje i korisnici sredstava budžeta lokalne vlasti, kao i drugi korisnici javnih sredstava koji su uključeni u sistem konsolidovanog računa trezora, devizne račune vode kod Uprave za trezor u okviru sistema konsolidovanog računa trezora koji se vodi kod Narodne banke Srbije, osim ako posebnim zakonom ili međunarodnim ugovorom nije drukčije propisano, a devize i efektivni strani novac koji ostvare u svom poslovanju mogu da prodaju Narodnoj banci Srbije.”

Član 4.

U članu 39. stav 3. menja se i glasi:

„Pod kadrovskom osposobljenošću za obavljanje menjačkih poslova podrazumeva se da radnici koji neposredno obavljaju menjačke poslove kod privrednog subjekta imaju najmanje srednju stručnu spremu i sertifikat za obavljanje menjačkih poslova, osim radnika koji menjačke poslove neposredno obavljaju kod pravnog lica koje ovu delatnost obavlja na osnovu posebnog zakona, koji moraju imati najmanje srednju stručnu spremu i nemaju obavezu pribavljanja sertifikata.”

Član 5.

U članu 59. stav 1. tačka 77) menja se i glasi:

„77) ako devizne račune ne vode kod Uprave za trezor u okviru sistema konsolidovanog računa trezora koji se vodi kod Narodne banke Srbije (član 36. stav 1);”.

Član 6.

Odredbe čl. 3. i 5. ovog zakona primenjuju se od 1. jula 2012. godine.

Član 7.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u članu 97. stav 1. tačka 6. Ustava Republike Srbije kojim je, između ostalog, propisano da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje monetarni, bankarski i devizni sistem.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Problemi koje Zakon treba da reši, odnosno ciljevi koji se Zakonom postižu

1) Članom 4. stav 1. odredbom pod 8) Zakona o bankama („Službeni glasnik RS”, br. 107/05 i 91/10) propisano je da banka može, u skladu sa zakonom, obavljati i garancijske poslove, odnosno poslove izdavanja garancija, avala i drugih oblika jemstva.

Članom 26. Zakona o deviznom poslovanju („Službeni glasnik RS”, br. 62/06 i 31/11) utvrđeno je sledeće:

- stavom 1. propisano je da banka u skladu sa propisima o bankama i ovim zakonom, izdaje garancije, avale i druge oblike jemstva po tekućim i kapitalnim poslovima između rezidenata i nerezidenata i pribavlja garancije stranih banaka i garancije i jemstva nerezidenata po tim poslovima;

- stavom 2. propisano je da banka može u skladu sa propisima o bankama pribavljati garancije stranih banaka, kao i garancije, jemstva i druga sredstva obezbeđenja nerezidenata po potraživanjima od rezidenta;

- stavom 3. propisano je da izuzetno, banka ne može pribavljati garancije i jemstva iz stava 2. ovog člana po potraživanjima u Republici, koja su nastala po osnovu inostranih kredita za koje je država preuzela obavezu otplate prema inostranstvu.

Međutim, primena navedenih odredaba člana 26. Zakona o deviznom poslovanju pokazala je nužnost njihove izmene u smislu omogućavanja bankama da, pored propisanih osnova, obavljaju garancijske poslove i po poslovima između dva nerezidenta u inostranstvu, čime bi se izašlo u susret potrebama privrednih subjekata čije je obavljanje privredne delatnosti u inostranstvu u pojedinim slučajevima uslovljeno pribavljanjem bankarskih garancija po ovom osnovu, od čega bi bili izuzeti poslovi davanja garancije iz člana 2. tačka (21) stav 5. Zakona o deviznom poslovanju, koji se smatraju kreditnim poslom sa inostranstvom, a obavljaju se u skladu sa članom 18. ovog zakona, shodno članu 26. stav 7. Zakona o deviznom poslovanju.

S tim u vezi, a imajući u vidu da je Zakonom o bankama predviđeno da banke mogu obavljati garancijske poslove, potrebno je obezbediti zakonske uslove da banke mogu obavljati garancijske poslove i po poslu između dva nerezidenta u inostranstvu, pod uslovom da je jedan od nerezidenata - dužnik u većinskom vlasništvu rezidenta.

2) Članom 9. Zakona o budžetskom sistemu („Službeni glasnik RS”, br. 54/09, 73/10 i 101/10), utvrđeno je sledeće:

- stavom 2. propisano je da konsolidovani račun trezora Republike Srbije i konsolidovani računi trezora lokalne vlasti čine sistem konsolidovanog računa trezora, koji se vodi kod Narodne banke Srbije;

- stavom 5. tog zakona utvrđeno je da Uprava za trezor vodi podračune korisnika javnih sredstava koji su uključeni u konsolidovani račun trezora Republike Srbije, odnosno u konsolidovani račun trezora lokalne vlasti;

- stavom 6. utvrđeno je da se novčana sredstva budžeta Republike Srbije, direktnih i indirektnih korisnika sredstava tog budžeta, korisnika sredstava organizacija za obavezno socijalno osiguranje, kao i drugih korisnika javnih sredstava koji su uključeni u konsolidovani račun trezora Republike Srbije, vode i deponuju na konsolidovanom računu trezora Republike Srbije;

- stavom 8. propisano je da se novčana sredstva budžeta lokalne vlasti, direktnih i indirektnih korisnika sredstava tog budžeta, kao i drugih korisnika javnih sredstava koji su uključeni u konsolidovani račun trezora lokalne vlasti, vode i deponuju na konsolidovanom računu trezora lokalne vlasti.

Članom 93. stav 1. tačka 2) Zakona o budžetskom sistemu utvrđeno je da Uprava za trezor upravlja finansijskim sredstvima Republike Srbije, koje obuhvata, pored ostalog, upravljanje likvidnošću putem upravljanja novčanim sredstvima na konsolidovanom računu trezora Republike Srbije i deviznim sredstvima Republike Srbije.

U skladu sa važećim Zakonom o budžetskom sistemu kod Uprave za trezor se vode podračuni dinarskih sredstava korisnika javnih sredstava koji su uključeni u konsolidovani račun trezora Republike Srbije, odnosno u konsolidovani račun trezora lokalne vlasti i vrši se deponovanje samo dinarskih sredstava na konsolidovanom računu trezora Republike Srbije, odnosno trezora lokalne vlasti, dok se devizna sredstva navedenih korisnika vode i deponuju pojedinačno na računima kod Narodne banke Srbije.

Međutim, da bi se obezbedilo efikasno finansijsko planiranja i upravljanje javnim finansijama, kao i kontrola trošenja svih novčanih sredstava korisnika javnih sredstava koji su uključeni u konsolidovani račun trezora Republike Srbije, odnosno u konsolidovani račun trezora lokalne vlasti, potrebno je da se sva novčana sredstva tih korisnika javnih sredstava, kako dinarska, tako i devizna, vode i deponuju na konsolidovanom računu trezora Republike Srbije, odnosno trezora lokalne vlasti.

S tim u vezi, a kako bi se saglasno navedenim zakonskim odredbama, kao i pomenutim potrebama, sva novčana sredstva (dinarska i devizna), korisnika javnih sredstava koji su uključeni u konsolidovani račun trezora Republike Srbije, odnosno u konsolidovani račun trezora lokalne vlasti, vodila i deponovala na konsolidovanom računu trezora Republike Srbije, odnosno trezora lokalne vlasti, potrebno je obezbediti zakonske uslove da se i devizni računi tih korisnika vode kod Uprave za trezor, što se predloženim izmenama Zakona o deviznom poslovanju postiže.

Zakonom o budžetskom sistemu, kao i podzakonskim aktima koja se donose na osnovu tog zakona, urediće se uslovi i način za otvaranje i ukidanje deviznih podračuna u okviru konsolidovanog računa trezora, plan tih podračuna, način i

postupak obavljanja platnog prometa u okviru konsolidovanog računa trezora, način korišćenja deviznih sredstava, plasiranje deviznih sredstava, izveštavanje o načinu korišćenja deviznih sredstava, unutrašnja kontrola, kao i druga pitanja u skladu sa ovlašćenjima iz Zakona o budžetskom sistemu.

Navedene poslove vođenja deviznih podračuna korisnika javnih sredstava koji su uključeni u konsolidovani račun trezora Republike Srbije, odnosno u konsolidovani račun trezora lokalne vlasti, Uprava za trezor će obavljati počev od 1. jula 2012. godine.

3) Članom 39. Zakona o deviznom poslovanju utvrđeno je sledeće:

- stavom 1. propisano je da menjačke poslove mogu da obavljaju banke, rezidenti - pravna lica i preduzetnici koji imaju ovlašćenje za obavljanje menjačkih poslova izdato od strane Deviznog inspektorata;

- stavom 2. propisano je da rešenje o izdavanju ovlašćenja za obavljanje menjačkih poslova, na osnovu podnetog zahteva, izdaje Devizni inspektorat kada utvrdi da podnosilac zahteva ispunjava sledeće uslove:

1) da je kao privredni subjekat registrovan kod nadležnog organa;

2) da sa bankom ima zaključen ugovor o obavljanju menjačkih poslova koji ne proizvodi pravno dejstvo ako privredni subjekt nema ovlašćenje;

3) da vlasnik, odnosno osnivač privrednog subjekta, odnosno direktor osnivača privrednog subjekta i radnik koji će neposredno obavljati menjačke poslove nije pravnosnažno osuđen za krivična dela protiv privrede, imovine, života i tela, protiv javnog reda i mira i pravnog saobraćaja;

4) da je organizaciono i kadrovski osposobljen i tehnički opremljen za obavljanje menjačkih poslova.

- stavom 3. propisano je da se pod kadrovskom osposobljenošću za obavljanje menjačkih poslova podrazumeva da radnici koji neposredno obavljaju menjačke poslove kod privrednog subjekta imaju najmanje srednju stručnu spremu i sertifikat za obavljanje menjačkih poslova;

- stavom 7. propisano je da, u slučaju da nisu ispunjeni uslovi za izdavanje ovlašćenja iz stava 2. ovog člana, Devizni inspektorat donosi rešenje o odbijanju zahteva za izdavanje ovlašćenja;

- stavom 10. propisano je da sertifikat za obavljanje menjačkih poslova izdaje Devizni inspektorat, o čemu vodi odgovarajući registar;

- stavom 11. propisano je da je rešenje Deviznog inspektorata iz st. 2. i 7. ovog člana konačno i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Za razliku od privrednih subjekata, odnosno rezidenata – pravnih lica i preduzetnika, zaposleni u bankama nemaju obavezu pribavljanja sertifikata za obavljanje menjačkih poslova iz člana 39. stav 3. Zakona o deviznom poslovanju, obzirom da je delatnost banaka utvrđena Zakonom o bankama, kojim je u članu 4. stav 1. odredba pod 3) propisano da banka može, u skladu sa zakonom, obavljati devizne, devizno-valutne i menjačke poslove.

Kao i kod banaka koje, u skladu sa posebnim zakonom, odnosno Zakonom o bankama obavljaju menjačke poslove, potrebno je obezbediti zakonski osnov izuzimanja od obaveze pribavljanja sertifikata i za pravna lica koja bi menjačke poslove obavljala na osnovu posebnog zakona kojim je uređena njihova delatnost, a čime bi se doprinelo značajnom smanjenju njihovih troškova i, istovremeno,

proširenju pružanja usluge menjačkih poslova i u krajevima Republike Srbije koji nisu samo gradska područja i gde nema banaka ili privatnih menjačnica.

Razmatranje mogućnosti da se problemi reše i bez donošenja zakona

Članom 26. stav 1. Zakona o deviznom poslovanju propisano je da banka, u skladu sa propisima o bankama i ovim zakonom, može izdavati garancije, avale i druge oblike jemstva samo po tekućim i kapitalnim poslovima između rezidenata i nerezidenata.

Navedena odredba onemogućava bankama izdavanje garancija, avala i drugih oblika jemstva po poslovima između dva nerezidenta u inostranstvu, premda je obavljanje garancijskih poslova bankama omogućeno članom 4. stav 1. odredbom pod 8) Zakona o bankama.

Članom 36. stav 1. Zakona o deviznom poslovanju propisano je da rezidenti - državni organi i organizacije, korisnici budžetskih sredstava Republike, korisnici sredstava organizacija obaveznog socijalnog osiguranja i korisnici budžetskih sredstava lokalne vlasti, mogu imati devizne račune samo kod Narodne banke Srbije, osim ako posebnim zakonom ili međunarodnim ugovorom nije drukčije propisano, a devize i efektivni strani novac koje ostvare u svom poslovanju mogu da prodaju Narodnoj banci Srbije.

Navedena odredba onemogućava otvaranje deviznih računa korisnika sredstava budžeta Republike Srbije u Upravi za trezor, što je preduslov za upravljanje i kontrolu sredstava sa tih računa.

Takođe, odredbu člana 2. tačka (1) podtačka 6) Zakona o deviznom poslovanja potrebno je usaglasiti sa odgovarajućim odredbama Zakona o budžetskom sistemu, imajući u vidu da je to materija koju, kao sistemski zakon, reguliše Zakon o budžetskom sistemu.

Članom 39. stav 3. Zakona o deviznom poslovanju propisano je da se pod kadrovskom osposobljenošću za obavljanje menjačkih poslova podrazumeva da radnici koji neposredno obavljaju menjačke poslove kod privrednog subjekta imaju najmanje srednju stručnu spremu i sertifikat za obavljanje menjačkih poslova. Navedena zakonska odredba odnosi se na sve privredne subjekte, odnosno pravna lica i preduzetnike koji obavljaju menjačke poslove i ne propisuje osnov izuzimanja od ove obaveze.

Imajući u vidu napred navedeno, to proizlazi da se jedino donošenjem novog zakona može urediti navedena materija.

III. SADRŽINA ZAKONA – OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

Članom 1. Predloga zakona predviđa se da se, u smislu Zakona o deviznom poslovanju, pod rezidentima podrazumevaju - korisnici sredstava budžeta Republike Srbije, korisnici sredstava organizacije za obavezno socijalno osiguranje i korisnici sredstava budžeta lokalne vlasti, kao i drugi korisnici javnih sredstava koji su uključeni u sistem konsolidovanog računa trezora.

Članom 2. Predloga zakona predviđa se da banka, u skladu sa propisima o bankama i ovim zakonom, izdaje garancije, avale i druge oblike jemstva po tekućim i kapitalnim poslovima između rezidenata i nerezidenata i između dva nerezidenta u inostranstvu, pod uslovom da je jedan od nerezidenata – dužnik u većinskom vlasništvu rezidenta, i pribavlja garancije stranih banaka i garancije i jemstva nerezidenata po tim poslovima.

Članom 3. Predloga zakona predviđa se da rezidenti - korisnici sredstava budžeta Republike Srbije, korisnici sredstava organizacije za obavezno socijalno osiguranje i korisnici sredstava budžeta lokalne vlasti, kao i drugi korisnici javnih sredstava koji su uključeni u sistem konsolidovanog računa trezora, devizne račune vode kod Uprave za trezor u okviru sistema konsolidovanog računa trezora koji se vodi kod Narodne banke Srbije, osim ako posebnim zakonom ili međunarodnim ugovorom nije drukčije propisano, a devize i efektivni strani novac koji ostvare u svom poslovanju mogu da prodaju Narodnoj banci Srbije.

Članom 4. Predloga zakona predviđa se da se pod kadrovskom osposobljenošću za obavljanje menjačkih poslova podrazumeva da radnici koji neposredno obavljaju menjačke poslove kod privrednog subjekta imaju najmanje srednju stručnu spremu i sertifikat za obavljanje menjačkih poslova, osim radnika koji menjačke poslove neposredno obavljaju kod pravnog lica koje ovu delatnost obavlja

na osnovu posebnog zakona, koji moraju imati najmanje srednju stručnu spremu i nemaju obavezu pribavljanja sertifikata.

Članom 5. Predloga zakona propisuju se kaznena odredba za korisnike javnih sredstava u slučaju da devizne račune ne vode kod Uprave za trezor.

Članom 6. Predloga zakona predviđa se da se odredbe čl. 3. i 5. ovog zakona primenjuju od 1. jula 2012. godine.

Članom 7. Predloga zakona uređuje se stupanje na snagu ovog zakona.

IV. PROCENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA POTREBNIH ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno obezbediti sredstva u budžetu Republike Srbije.

V. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

U skladu sa članom 167. Poslovnika Narodne skupštine („Službeni glasnik RS”, br. 52/10 i 13/11) predlaže se da se ovaj zakon donese po hitnom postupku. Razlog za to je potreba da se obezbedi efikasno finansijsko planiranje i upravljanje javnim finansijama, kao i kontrola trošenja svih novčanih sredstava korisnika javnih sredstava koji su uključeni u konsolidovani račun trezora Republike Srbije, odnosno u konsolidovani račun trezora lokalne vlasti, obzirom da se, u skladu sa važećim Zakonom o budžetskom sistemu, kod Uprave za trezor vode podračuni dinarskih sredstava korisnika javnih sredstava koji su uključeni u konsolidovani račun trezora Republike Srbije, odnosno u konsolidovani račun trezora lokalne vlasti i vrši se deponovanje samo

dinarskih sredstava na konsolidovanom računu trezora Republike Srbije, odnosno trezora lokalne vlasti, dok se devizna sredstva navedenih korisnika vode i deponuju pojedinačno na računima kod Narodne banke Srbije.

Usvajanjem predloženih izmena Zakona o deviznom poslovanju, sva novčana sredstva (dinarska i devizna), korisnika javnih sredstava koji su uključeni u konsolidovani račun trezora Republike Srbije, odnosno u konsolidovani račun trezora lokalne vlasti, vodila bi se i deponovala na konsolidovanom računu trezora Republike Srbije, odnosno trezora lokalne vlasti, čime bi se postiglo efikasno finansijsko planiranje i upravljanje javnim finansijama, kao i kontrola trošenja svih novčanih sredstava korisnika javnih sredstava koji su uključeni u konsolidovani račun trezora Republike Srbije, odnosno u konsolidovani račun trezora lokalne vlasti.

